

บทที่ 4

ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการผลักดันและดึงดูดให้มีการย้ายถิ่น และกระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานลาว

สำหรับในบทที่ 4 นี้จะเป็นการนำเสนอถึงข้อมูลที่ได้ทำการสอบถามจากแรงงานลาวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลในการผลักดันและดึงดูดให้มีการย้ายถิ่น และกระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานลาว โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

จากการสอบถามแรงงานลาวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 120 คน โดยมีการแบ่งสัดส่วนในการสอบถาม ดังนี้ แรงงานลาวที่ย้ายถิ่นในเขตอำเภอเมือง 40 คน อำเภอดอนตาล 40 คน และในอำเภอห้วยน้ำขาว 40 คน ซึ่งในแต่ละอำเภอจะแบ่งเป็นแรงงานลาวที่ถูกกฎหมาย (จดทะเบียนแรงงาน) 20 คน และแรงงานลาวที่ผิดกฎหมาย (ไม่ได้จดทะเบียนแรงงาน) 20 คน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กล่าวคือ เพศหญิง (ร้อยละ 55.8) และเพศชาย (ร้อยละ 44.2) และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 15 – 20 ปี (ร้อยละ 48.3) , 21 ปี – 30 ปี (ร้อยละ 35.0) , ต่ำกว่า 15 ปี (ร้อยละ 8.4) , 31 ปี – 40 ปี (ร้อยละ 5.8) และมากกว่า 40 ปี (ร้อยละ 2.5) ตามลำดับ

4.1 ลักษณะอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง¹

**ตารางที่ 4.1 ลักษณะอาชีพของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองมุกดาหาร
อำเภอคอนताल และอำเภอห้วยน้ำใหญ่**

อาชีพ	อำเภอเมือง	อำเภอคอน ताल	อำเภอห้วย น้ำใหญ่	รวม	ร้อยละ
กรรมกรโรงงานและ สถานประกอบการ	16	8	7	31	25.8
กรรมกรทั่วไป	7	-	-	7	5.8
ผู้รับใช้ในบ้าน	9	-	-	9	7.5
ปศุสัตว์	3	11	14	28	23.4
เกษตรกรรวม	5	21	19	45	37.5
รวม	40	40	40	120	100.0

จากตารางที่ 4.1 ลักษณะอาชีพของกลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอคอนताल และอำเภอห้วยน้ำใหญ่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเข้ามาประกอบอาชีพ เป็นคนงานเกษตรกรรวม (ร้อยละ 37.5) กรรมกรโรงงานและสถานประกอบการ (ร้อยละ 25.8) คนงานปศุสัตว์ (ร้อยละ 23.4) ผู้รับใช้ในบ้าน (ร้อยละ 7.5) และกรรมกรทั่วไป (ร้อยละ 5.8) ตามลำดับ

ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในอำเภอเมืองนั้น พบว่าจะมีลักษณะอาชีพที่หลากหลายกว่ากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตอำเภอคอนताल และอำเภอห้วยน้ำใหญ่ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมือง ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพกรรมกรโรงงานและสถานประกอบการ ผู้รับใช้ในบ้าน กรรมกรทั่วไป เกษตรกรรวม และปศุสัตว์ ตามลำดับ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตอำเภอคอนताल และอำเภอห้วยน้ำใหญ่นั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรวม ปศุสัตว์ และกรรมกรโรงงานและสถาน

¹ ในปี 2545 มีการปรับประเภทกิจการ จาก 11 กิจการ เหลือ 6 กิจการ ดังนี้ กรรมกรในกิจการประมงและต่อเนื่อง ,กรรมกรโรงงานและสถานประกอบการ ,กรรมกรทั่วไป ,ลูกจ้างในแปลงเพาะปลูก ,ผู้รับใช้ในบ้าน และลูกจ้างในฟาร์มเลี้ยงสัตว์

ประกอบการ ตามลำดับ และไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพเป็นผู้รับใช้ในบ้าน และกรรมกรทั่วไป

4.2 ค่าจ้างที่ได้รับ : เดือน

ตารางที่ 4.2 ค่าจ้างที่ได้รับ

ค่าจ้างที่ได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000 บาท	-	-
1,000 บาท – 1,500 บาท	18	15.0
1,501บาท – 2,000 บาท	30	25.0
2,001 บาท – 2,500 บาท	45	37.5
2,501 บาท – 3,000 บาท	17	14.2
3,001 บาท – 3,500 บาท	10	8.3
มากกว่า 3,500 บาท	-	-
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ค่าจ้างที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากการทำงาน คือ 2,001 บาท – 2,500 บาท (ร้อยละ 37.5) 1,501บาท – 2,000 บาท (ร้อยละ 25.0) 1,000 บาท – 1,500 บาท (ร้อยละ 15.0) 2,501 บาท – 3,000 บาท (ร้อยละ 14.2) และ 3,001 บาท – 3,500 บาท (ร้อยละ 8.3) ตามลำดับ ซึ่งค่าจ้างที่แรงงานลาวได้รับนั้น เป็นอัตราค่าจ้างที่ต่ำกว่ากฎหมายกำหนด เนื่องจากอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของจังหวัดมุกดาหารเท่ากับ 135 : วัน ซึ่งถ้าคิดเป็น 1 เดือน จะเท่ากับ 4,050 บาท

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการผลักดันและดึงดูดให้มีการย้ายถิ่น

4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการผลักดันให้มีการย้ายถิ่น

ตารางที่ 4.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการผลักดันให้มีการย้ายถิ่น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการ ผลักดันให้ย้ายถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
การว่างงาน	94	26.3
ค่าจ้างที่ต่ำในลาว	107	29.7
ความยากจน	115	31.9
การขาดสิ่งจูงใจในความก้าวหน้าในอาชีพ	38	10.5
อื่นๆ	6	1.6
รวม	360	100.0

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการผลักดันให้กลุ่มตัวอย่างมีการย้ายถิ่นออกจากประเทศลาว ส่วนใหญ่ คือ ความยากจน (ร้อยละ 31.9) ค่าจ้างที่ต่ำในประเทศลาว (ร้อยละ 29.7) ,การว่างงาน (ร้อยละ 26.3) การขาดสิ่งจูงใจในความก้าวหน้าในอาชีพ (ร้อยละ 10.5) และอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะย้ายถิ่นเข้ามาเอง และย้ายถิ่นตามญาติพี่น้อง และเพื่อน (ร้อยละ 1.6) ตามลำดับ

4.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการผลักดันให้ผู้ประกอบการย้ายถิ่น

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการดึงดูดให้มีการย้ายถิ่น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการดึงดูดให้ย้ายถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
ค่าจ้างที่สูงกว่าในไทย	113	31.4
การขาดแคลนแรงงานในจังหวัดมุกดาหาร	97	26.9
โอกาสความก้าวหน้า	107	29.7
การไม่กีดกันทางสัญชาติ	34	9.5
อื่น ๆ	9	2.5
รวม	360	100.0

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการดึงดูดให้กลุ่มตัวอย่างมีการย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหาร ส่วนใหญ่ คือ ค่าจ้างที่สูงกว่าในไทย (ร้อยละ 31.4) โอกาสความก้าวหน้า

(ร้อยละ 29.7) การขาดแคลนแรงงานในจังหวัดมุกดาหาร (ร้อยละ 26.9) การไม่กีดกันทางสัญชาติ (ร้อยละ 9.5) และอื่นๆ ได้แก่ การที่กลุ่มตัวอย่างมีญาติและคนรู้จักอยู่ในจังหวัดมุกดาหาร และความเจริญทางเศรษฐกิจและความเจริญทางเทคโนโลยีของจังหวัดมุกดาหาร (ร้อยละ 2.5) ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 กระบวนการย้ายถิ่น

4.5 การตัดสินใจในการย้ายถิ่น

ตารางที่ 4.5 การตัดสินใจในการย้ายถิ่น

การตัดสินใจในการย้ายถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
ด้วยตนเอง	72	60.0
มีผู้ชักชวน	48	40.0
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ในการตัดสินใจในการย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหารนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจย้ายถิ่นเข้ามาด้วยตนเอง (ร้อยละ 60.0) และมีผู้ชักชวนให้ย้ายถิ่นเข้ามา (ร้อยละ 40.0) ตามลำดับ

4.6 ความเกี่ยวข้องกับผู้ชักชวนให้ย้ายถิ่น

ตารางที่ 4.6 ความเกี่ยวข้องกับผู้ชักชวนให้ย้ายถิ่น

ความเกี่ยวข้องกับผู้ชักชวนให้ย้ายถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อน	21	43.7
ญาติพี่น้อง	27	56.3
นายหน้า	-	-
อื่น ๆ	-	-
รวม	48	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหารโดยมีผู้ชักชวนให้ย้ายถิ่น ส่วนใหญ่จะย้ายถิ่นเข้ามาตามคำชักชวนของญาติพี่น้อง (ร้อยละ 56.3)

และเพื่อน (ร้อยละ 43.7) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหารโดยการชักชวนของนายหน้า

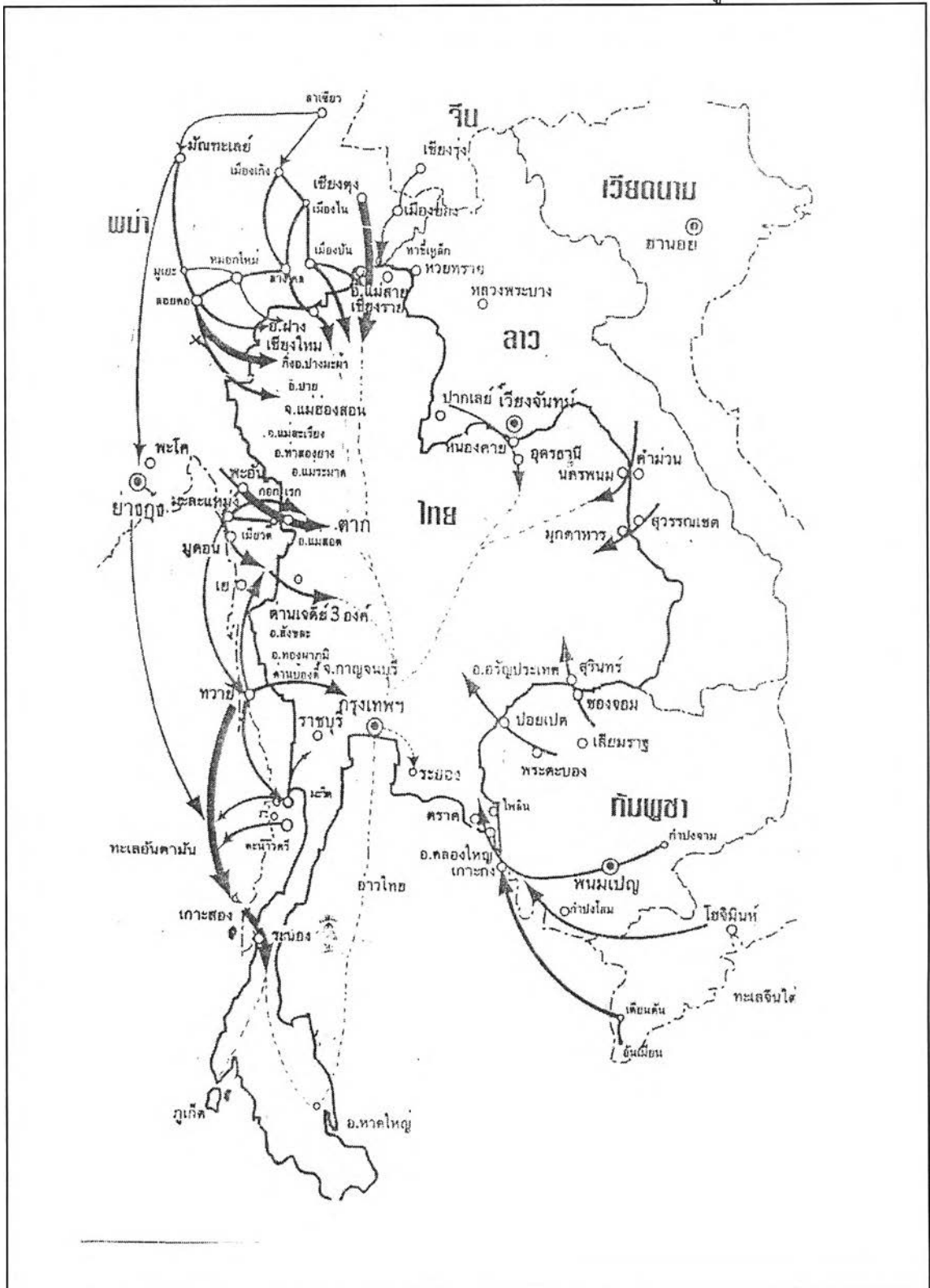
4.7 พื้นที่ต้นทาง

ตารางที่ 4.7 พื้นที่ต้นทาง

พื้นที่ต้นทาง	จำนวน	ร้อยละ
เมืองไชพุดอง	15	12.5
เมืองจำปอน	17	14.2
เมืองคันทะบูลี	25	20.8
เมืองไชบูลี	13	10.8
เมืองอาดสะพอน	18	15.0
เมืองอุทุมพอน	13	10.8
เมืองอาดสะพังทอง	3	2.5
เมืองวีระบูลี	4	3.3
เมืองพะลานไซ	11	9.3
เมืองพิน	1	0.8
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหาร มาจากพื้นที่ต้นทาง คือ เมืองคันทะบูลี (ร้อยละ 20.8) เมืองอาดสะพอน (ร้อยละ 15.5) เมืองจำปอน (ร้อยละ 14.2) เมืองไชพุดอง (ร้อยละ 12.5) เมืองอุทุมพอนและเมืองไชบูลี (ร้อยละ 10.8) เมืองพะลานไซ (ร้อยละ 9.3) เมืองวีระบูลี (ร้อยละ 3.3) เมืองอาดสะพังทอง (ร้อยละ 2.5) และเมืองพิน (ร้อยละ 0.8) ตามลำดับ (ดูแผนที่ 4.2)

แผนที่ 4.1 แสดงเส้นทางแรงงานต่างชาติจากถิ่นต้นทางสู่ประเทศไทย

ที่มา:กระบวนการจ้างแรงงานข้ามชาติที่ลี้ภัยลอบเข้าเมืองและความคิดเห็นของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง, 2540

4.8 ระยะเวลาในการเดินทาง

ตารางที่ 4.8 ระยะเวลาในการเดินทาง

ระยะเวลาในการเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
ครึ่งชั่วโมง – 1 ชั่วโมง	28	23.4
1 ชั่วโมง 1 นาที – 2 ชั่วโมง	34	28.3
2 ชั่วโมง 1 นาที – 3 ชั่วโมง	21	17.5
3 ชั่วโมง 1 นาที - 4 ชั่วโมง	25	20.8
มากกว่า 4 ชั่วโมง	12	10.0
รวม	120	100.0

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหาร ใช้เวลาในการเดินทางจากพื้นที่ต้นทางมายังจังหวัดมุกดาหาร 1 ชั่วโมง 1 นาที – 2 ชั่วโมง (ร้อยละ 28.3) ครึ่งชั่วโมง – 1 ชั่วโมง (ร้อยละ 23.4) 3 ชั่วโมง 1 นาที – 4 ชั่วโมง (ร้อยละ 20.8) 2 ชั่วโมง 1 นาที – 3 ชั่วโมง (ร้อยละ 17.5) และมากกว่า 4 ชั่วโมง (ร้อยละ 10.0) ตามลำดับ

สำหรับในการเดินทางเพื่อย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในจังหวัดมุกดาหารนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเดินทางเข้ามาในจังหวัดมุกดาหาร โดยที่ไม่ได้มีการหยุดพักที่อื่นระหว่างการเดินทาง แต่จะเดินทางตรงเข้ามาในจังหวัดมุกดาหารเลย และสำหรับเส้นทางในการเดินทางเข้ามายังจังหวัดมุกดาหารของกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเดินทางเข้าเมืองมาโดยการลักลอบเข้าเมือง (ร้อยละ 81.7) โดยการนั่งเรือข้ามมาขึ้นตามท่าธรรมชาติบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง ในเขตอำเภอเมือง อำเภอดอนตาล และอำเภอหว้านใหญ่ และกลุ่มตัวอย่างที่เข้าเมืองมาอย่างถูกกฎหมาย โดยผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง (ร้อยละ 18.3) จะนั่งเรือข้ามมาที่ท่าเรือวัดศรีมงคลได้

(ด้านสากล) ที่อยู่ตรงข้ามกับเมืองคันทะบูลี ซึ่งจะเปิดทำการเวลา 08.00 น. – 18.00 น.² ส่วนเอกสารที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้ในการเดินทางเข้าเมือง ได้แก่ บัตรผ่านแดน (Border pass)

² ประกาศของกระทรวงมหาดไทย วันที่ 11 พฤษภาคม 2542 เรื่องการเปลี่ยนแปลงเวลาเปิดจุดผ่านแดนถาวรชายแดนไทย – ลาว ตามบันทึกการประชุมผู้ว่าราชการจังหวัดและเจ้าแขวงชายแดนไทย – ลาว ครั้งที่ 2 เป็น 08.00 น. – 18.00 น. ทุกวัน ไม่เว้นวันหยุดราชการ

(ร้อยละ 86.4) และหนังสือเดินทาง (Passport) (ร้อยละ 13.6) โดยให้เหตุผลในการเดินทางว่า มาเที่ยวหรือมาซื้อของในจังหวัดมุกดาหาร ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอยู่เกินกว่าที่ระยะเวลากำหนด เนื่องจากเข้ามาทำงานทำ ในการเดินทางเข้ามาในจังหวัดมุกดาหารนั้น นอกจากค่าใช้จ่ายในการเดินทางแล้ว กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายอื่นใด (ร้อยละ 100.0)

เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้เข้าทำงานในจังหวัดมุกดาหาร และได้รับค่าจ้างจากการทำงานแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการส่งเงินหรือสิ่งของมีค่ากลับไปให้กับทางบ้าน (ร้อยละ 85.5) โดยวิธีที่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการส่งเงินหรือสิ่งของมีค่ากลับบ้าน ได้แก่ ให้ทางบ้านเดินทางมารับด้วยตนเอง นำกลับเอาไปให้ด้วยตนเอง ฝากคนรู้จักนำกลับไปให้ทางบ้าน และส่งทางธนาคาร(ดูตารางที่ 4.9) และมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ไม่ได้มีการส่งเงินหรือสิ่งของมีค่ากลับบ้าน (ร้อยละ 14.2)

4.9 วิธีส่งเงินหรือสิ่งของมีค่ากลับบ้าน

ตารางที่ 4.9 วิธีส่งเงินหรือสิ่งของมีค่ากลับบ้าน

วิธีส่งเงินหรือสิ่งของมีค่ากลับบ้าน	จำนวน	ร้อยละ
นำกลับไปให้ด้วยตนเอง	30	29.2
ทางบ้านมารับเอง	42	40.7
ฝากคนรู้จักนำกลับไปให้	29	28.2
ส่งทางธนาคาร	2	1.9
อื่น ๆ	-	-
รวม	103	100.0

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหาร ส่วนใหญ่ส่งเงินหรือสิ่งของมีค่ากลับบ้านโดยให้ทางบ้านมารับด้วยตนเอง (ร้อยละ 40.7) นำกลับไปให้ด้วยตนเอง (29.2) ฝากคนรู้จักนำกลับไปให้ (ร้อยละ 28.2) และส่งทางธนาคาร (ร้อยละ 1.9) ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ความมั่นคงของมนุษย์

ในด้านสภาพความเป็นอยู่นั้นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพักอาศัยอยู่ในที่ทำงาน (ร้อยละ 100.0) ซึ่งนายจ้างเป็นผู้จัดหาให้ โดยนายจ้างจะรับผิดชอบดูแลในเรื่องของอาหารการกิน ให้กับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอีกด้วย และในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สบายหรือเจ็บป่วย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการรักษาพยาบาล หรือได้ทานยารักษาโรคจนหายจากอาการเจ็บป่วย (ร้อยละ 89.2) และกลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่ได้รับการดูแลรักษาพยาบาลดังกล่าว (ร้อยละ 10.8) ในด้านความเป็นอยู่เมื่อย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหารแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กล่าวว่า มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีกว่าอยู่ที่บ้าน (ร้อยละ 98.4) เนื่องจากไม่ลำบาก มีงานให้ทำ และมีเงินใช้ อีกทั้งในชีวิตความเป็นอยู่ยังมีความสะดวกสบาย เนื่องจากนายจ้างจะดูแลในเรื่องของที่พักและอาหารให้ ตลอดจนเมื่อมีเวลาว่างจากการทำงาน พวกเขาสามารถที่จะพักผ่อนตามอัธยาศัย เช่น ออกไปเดินเล่นข้างนอก และซื้อของตามตลาดได้ ซึ่งต่างกับสภาพชีวิตที่อยู่ประเทศลาว ที่มีแต่ความยากจนและลำบาก ไม่มีงาน และไม่มีเงิน รวมไปถึงการที่พวกเขาู้สึกว่าที่ประเทศลาวไม่มีงานประเภทอื่นให้ทำ นอกจากงานทางด้านเกษตรกรรม และมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ที่รู้สึกว่ามีสภาพความเป็นอยู่แตกต่างจากอยู่ที่บ้าน แต่มีคุณภาพชีวิตเหมือนเดิม (ร้อยละ 1.6) เพราะเมื่อย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหารแล้ว มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างไปจากประเทศลาว แต่ยังคงไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะต้องทำงานเพื่อหาเงิน และไม่พบกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่ามีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แย่กว่าอยู่ที่บ้าน

สำหรับความพอใจในสภาพชีวิตและความเป็นอยู่นั้น กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหารทั้งหมดมีความรู้สึกพอใจในชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ เมื่อได้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในจังหวัดมุกดาหาร (ร้อยละ 100.0) ส่วนในด้านความมั่นคงในชีวิต กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายถิ่นเข้ามาในจังหวัดมุกดาหารทั้งหมด มีความรู้สึกที่มีความมั่นคงในชีวิตมากกว่าอยู่ที่ประเทศลาว เพราะเมื่อย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในจังหวัดมุกดาหารแล้ว มีงานให้ทำ และมีรายได้เพียงพอในการเลี้ยงดูตนเอง และยังสามารถที่จะส่งเงินออมกลับไปให้ทางบ้านได้ รวมไปถึงมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยเฉพาะ ด้านอาหาร และการรักษาโรค (ร้อยละ 100.0)

ส่วนความต้องการที่จะย้ายถิ่นกลับไปยังประเทศต้นทางนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีความต้องการที่จะย้ายถิ่นกลับไปที่บ้าน (ร้อยละ 88.3) เนื่องจากอยู่ในจังหวัดมุกดาหารแล้วรู้สึกสะดวกสบาย มีงานให้ทำ และชอบในความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ของ

จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งในประเทศของกลุ่มตัวอย่างเหล่านั้นไม่มี หากจะกลับไปที่บ้านก็เพียงแค่กลับไปเยี่ยมที่บ้านเท่านั้น หรือกลับไปเที่ยวในช่วงเทศกาลต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา โดยจะกลับไปประมาณ 2 – 3 วัน แล้วจึงกลับเข้ามาทำงานในจังหวัดมุกดาหารต่อ และกลุ่มตัวอย่างบางส่วนตอบว่ามีความต้องการที่จะย้ายถิ่นกลับไปยังประเทศลาว (ร้อยละ 11.7) เนื่องจากอยู่ที่จังหวัดมุกดาหารทำงานหนัก และค่าจ้างไม่ได้สูงอย่างที่คาดหวังเอาไว้ แต่ทั้งนี้ขอเวลาในการเก็บเงินให้ได้มากพอจึงจะย้ายถิ่นกลับไป

